

SİLBERMAN'IN ÖĞRENME YAKLAŞIMINI TEMEL ALARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN PLANLANMASI

Ahmet Güneyli

Özet

Anadili eğitiminde geleneksel yaklaşımın benimsenmesi sonucunda öğrencilerin başarı düzeylerinin düştüğü ve dersten soğudukları gözlenmektedir. Gerek yabancı dil gerekse anadili eğitiminde dört temel dil becerisinin kazandırılmasında öğrencilerin etkin olmaları çok önemlidir. Bu çalışmada Silberman'ın etkin öğrenme yaklaşımına uygun eğitim durumları hazırlanmıştır. Böylece öğrenciyi etkin kılacak ve uygulamaya yöneltecek durumlar yaratılarak dil eğitimcilerine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe Öğretimi, Etkin Öğrenme, Silberman Öğrenme Yaklaşımı

PLANNING TURKISH LANGUAGE TEACHING BY USING SILBERMAN'S LEARNING APPROACH

Abstract

As a result of embracing traditional approach in teaching native language, it is observed that the success level of the students has decreased and they have lost their enthusiasm for the language course. It is very important for the students to be active in obtaining four basic language skills either in learning native language or foreign language. In this study, educational cases have been prepared appropriate to Silberman's active learning approach. Thus, it is being aimed to assist language educators by creating the conditions which lead students to be active and open to application.

Key words: Turkish Language Teaching, Active Learning, Silberman's Learning Approach

1. GİRİŞ

Anadili öğretiminin en temel amacı öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye çalışmaktır. Belirtilen amaca ulaşabilmek için ise ‘dinleme’, ‘konuşma’, ‘okuma’ ve ‘yazma’ gibi dört beceriden yararlanılır. Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmeye çalışılması, dil öğretiminin öteki derslerden farklılığını ortaya koymaktadır. Dil öğretimi bir bilgi dersi olmaktan çok, bir beceri kazandırma dersi olarak düşünülmelidir. Bu nedenle, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin etkin katılımının sağlanması ve uygulamaya yönelik etkinliklerin kullanılması son derece önemlidir.

“Anadili öğretiminin, bilgi aktarmacılığından kurtulup öğrencilerin anlama ve anlatma engellerini aşabileceği yeni uygulamalara yönelmesi gerekmektedir. Günümüzde, üzerinde en çok tartışılan konulardan biri anadili öğretiminde kullanılacak yöntemlerin neler olması gerektiği konusudur. Türkçenin, öğretimin değişik aşamalarında, ilköğretimden üniversiteye kadar, birbirini bütünleyen biçimde hangi öğretim uygulamalarıyla daha başarılı öğretilebileceği yanıt bekleyen bir soru; öte yandan araştırılıp, uygulamalarla sınanıp çözülmesi gereken bir sorundur. Sorunun diğer önemli boyutu ise öğrencilerde öğretimin amacına yönelik davranışlar kazandırmakla görevli öğretmenlerin, uygulamalarla sınanıp geliştirilen sonuçları paylaşabilmesi, uygulamaya sokabilmesi ve daha başarılı bir öğretimi gerçekleştirdiğini görebilmesidir. Bu durum, öncelikle öğretimde verimsizlik nedeni olarak görülen geleneksel öğretim uygulamalarında yenilikler ve değişiklikler yapmayı ya da yeni öğretme-öğrenme yaklaşımlarını kullanmayı gerektirmektedir” (Sever, 2004:32).

Kavcar’a (1999:129) göre, “Anadili eğitiminde öğrencinin etkin katılımı ne kadar çok olursa, onun ne kadar çok duyu organı harekete geçirilirse, verim ve başarı şansı da o ölçüde artar. Öğrenme yaşantılarını baktırarak değil yaptırarak gerçekleştirmeli; bir tek yönteme bağlı kalmak yerine, yöntem zenginliğine önem verilmelidir.”

Geleneksel öğrenme yaklaşımında ‘sınıf’ denince akla gelen ilk görüntü, sıralar halinde oturan öğrenciler ile onların önünde durup ders anlatan öğretmendir. Öğrenme-öğretme sürecinin, öğretmenin bilgi aktarması, öğrencilerin de edilgin bir

biçimde dinlemesinden ibaret olduğuna inanılmaktadır. Her şeyin öğretenden tarafından belirlendiği, sunulduğu ve kontrol edildiği bir ortam yaratılmaktadır. Öğretmenin ödül, ceza ve tekrarlar yoluyla öğrenmeyi sağlamaya çalıştığı gözlenmektedir (Açıkgöz, 2003:7). Geleneksel eğitiminin en büyük yanılması, öğrencilerin hepsinin aynı anda, aynı yerde, aynı bilgiye gereksinim duyduğunu varsaymaktır. Dersi dinlemek sadece işitsel öğrencilerin işine yaramaktadır. Tek yönlü bilgi aktarımının gerçekleştiği bir sınıf ortamında, öğrenme düzeyinin düşeceği, dikkatin sağlanamayacağı, etkileşimin yaratılamayacağı ve en önemlisi öğrencilerin düşünmelerinin engelleneceği bilinmelidir (Silberman, 1996; Weimer 2002; Chance 2005). Diğer bir grup araştırmacı ise, geleneksel eğitimle de öğrenmenin bir ölçüde gerçekleşebileceğini ancak verimsiz bir ortamın yaratılacağını belirtmişlerdir. Rekabete dayalı bir sınıf ortamının oluşacağı, öğrencilerin bireysel çalışmaya yöneleceği, ezberin ön plana çıkacağı, sosyal gelişimin engelleneceği ...vb gerekçeleri öne sürerek geleneksel anlayışın olumsuzluklarını ortaya koymuşlardır (Johnson ve Johnson 1999; Alvarado ve Herr, 2003).

Bu süreçte 'Etkin Öğrenme' gibi çağdaş eğitim yaklaşımlarının anadili eğitiminde uygulanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Araştırmada, Silberman'ın Etkin Öğrenme Yaklaşımı ortaya konularak örnek bir Türkçe dersi işleyişine yer verilecektir. Silberman'ın (1996) "Etkin Öğrenme Yaklaşımı"na göre, öğrenme-öğretme süreçlerini planlama, öğrencilerin derse katılımını sağlama, etkinlikleri uygulama ve değerlendirme süreci aşağıdaki gibi gerçekleştirilir: (Akt; Şahinel, 2003:30-34)

2. SİLBERMAN'IN ETKİN ÖĞRENME YAKLAŞIMI

Silberman'ın Etkin Öğrenme Yaklaşımı üç aşamalıdır ve her aşama kendi içinde basamaklardan oluşur: (Silberman, 1996)

- i. Öğrencileri Başlangıçtan İtibaren Etkin Hale Getirme
(Takım Ruhu Oluşturma, Ders Başında Değerlendirme, Öğrenmeye İvedi Katılım)
- ii. Bilgi, Beceri ve Tutumları Etkin Olarak Edinme
(Tüm Sınıf Öğrenimi, Sınıf Tartışması, Sorular Düzenleme, İşbirliğine Dayalı Öğrenme, Akran Öğretimi, Bağımsız Öğrenme, Duyuşsal Öğrenme, Beceri Geliştirme)
- iii. Öğrenmeleri Kalıcı Hale Getirme
(Gözden Geçirme, Öze Dönük Değerlendirme, Gelecek Planlama, Kapanış Duyguları)

i. Öğrencileri Başlangıçtan İtibaren Etkin Hale Getirme

Ders başında öğrencileri öğrenmeye hazır hale getirme çok önemlidir. Öğrencileri birbirleri ile tanıştıran, arkadaş yapan, bir yerden başka bir yere hareket ettiren, zihinleri ile bir mücadeleye, uğraşa girmelerini sağlayan ve konu alanı içinde öğrencilerin ilgi alanları oluşturmalarına olanak tanıyan başlangıç etkinlikleri geliştirilmelidir. Başlangıç basamağında oluşturulan bu tür öğrenme yaşantıları öğrencilerin izleyecekleri süreçten hoşlanmalarını sağlayacaktır.

Silberman'ın başlangıç etkinlikleri üç grupta toplanmaktadır. Bunlar;

- a. Takım Ruhu Oluşturma: Bir grup içinde yer alan etkinliklerin amacı, öğrencilerin birbirleri ile arkadaş olmalarını sağlamak ve işbirliği ve birbirine bağlılık ruhu yaratmaktır.
- b. Ders Başında Değerlendirme: Bu tür etkinliklerin amacı, öğrencilerin tutumları, bilgileri ve deneyimleri hakkında bilgi edinmektir.
- c. Öğrenmeye İvedi Katılım: Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak etkinliklerin amacı, konu alanına ilişkin ilk ilgiyi yaratmaktır.

ii. Bilgi, Beceri ve Tutumları Etkin Olarak Edinme

Silberman (1996), bilgiyi, becerileri ve tutumları etkin olarak edinme etkinliklerini sekiz grupta toplamıştır. Bunlar;

- a. Tüm Sınıf Öğrenimi: Bu aşamada, etkinliklerin öğretmen denetimli olduğu söylenebilir. Ancak geleneksel yaklaşımdan en önemli fark, öğrenme-öğretme sürecinde etkileşimli bir ortamın yaratılması ve öğretmen kadar öğrencilerin de etkin olmalarıdır.
- b. Sınıf Tartışması: Ders boyunca konuşulan konuların ve anahtar sorunların tartışılması gerekmektedir. Bilgilerini, duygu ve düşüncelerini açıkça ortaya koyma olanağı sağlayan öğrenciler, tartışma sonucunda durumları daha iyi anlar, tanımlar ve çözüm yolu önerirler.
- c. Sorular Düzenleme: Öğrencileri soru sormaya istekli hale getirme ve onların düşündüklerini açıklamalarına olanak tanıma amaçlanmalıdır.
- d. İşbirliğine Dayalı Öğrenme: Öğrencilerin küçük gruplar halinde yerine getirebilecekleri öğretimsel işler tasarlanmalıdır. Öğrencilerin bu öğrenme işlemlerini küçük gruplar halinde yerine getirmeleri birbirleri arasında işbirliğini artırır ve birbirlerine bağlılık duyguları geliştirmelerine olanak tanır.

- e. Akran Öğretimi: Öğrenciler birbirlerinden bir şeyler öğrenebilirler. Bu şekilde öğrenciler öğrenme-öğretme sürecinde birbirlerine yardım etmiş olurlar.
- f. Bağımsız Öğrenme: Öğrenciler tarafından bireysel olarak ortaya konan çalışmalar önemlidir. Bu çalışmalar, öğrencilerin kendi öğrenmelerini yönlendirmelerini ve sorumluluk kazanmalarını sağlar.
- g. Duyuşsal Öğrenme: Öğrencilerin kendi duygularını, değerlerini ve tutumlarını incelemelerine olanak veren etkinlikler öğrenme-öğretme sürecinde yer almalıdır. Bu şekilde öze dönük değerlendirme olanağı sağlanır ve değerleri açık hale getirme amaçlanır.
- h. Beceri Geliştirme: Okul öğrenmelerini günlük yaşamda kullanabilmek gerekmektedir. Bilgilerin uygulamalar sonucunda beceriye dönüştürülmesi önemli bir başarıdır.

iii. Öğrenmeleri Kalıcı Hale Getirme

Silberman (1996), öğrenmeleri kalıcı hale getirme etkinliklerini dört grupta toplamıştır. Bunlar;

- a. Gözden Geçirme: Dersin sonunda genel bir özetin yapılması oldukça anlamlıdır. Ana nokta ile yardımcı düşüncelerin hatırlatılması gerekmektedir. Böylece bilgi ve davranışların kalıcılığı sağlanmaktadır.
- b. Öze Dönük Değerlendirme: Bireyin eksiklerini görmesi, hatalarını düzeltmesi çok önemlidir. O nedenle öğrencilere kendi kendilerini değerlendirme fırsatlarının yaratılması gerekmektedir.
- c. Gelecek Planlama: Öğrencilerin öğrendikleri ile öğrenecekleri arasında bağ kurmak gerekmektedir. Böylece öğrenilenler daha anlamlı ve kalıcı olur. Bir önceki derste öğrenilen davranışlar, bir sonraki derste öğretilecek davranışların öğrenilmesinde etkilidir. O nedenle, öğrencileri hazırlamak, istekli kılmak çok önemlidir.
- d. Kapanış: Eğer gelecek derste işlenecek hedef davranışlarla ilgili öğrencilerin yapacakları ödev, getirecekleri araç-gereç varsa, kapanışta belirtilmelidir. Kapanışta öğretmen öğrencilere teşekkür etmeli, “iyi tatiller, iyi dersler” gibi ifadeler kullanılmalıdır. “Anlamadığınız bir yer varsa, bana sorun.” demelidir.

3. SİLBERMAN'IN ETKİN ÖĞRENME YAKLAŞIMINA UYGUN BİR TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki ders planı ilköğretim 5. sınıf öğrencileri için ve 12 ders saati düşünülerek tasarlanmıştır. Sever 2004'te yer alan dört temel dil becerisi ve dilbilgisi konu alanına ilişkin amaçlar ve davranışlar¹ temel alınmıştır. Mavisel Yener ve Aytül Akal'ın “Kuş Uçtu Şiir Kaldı” kitabından “Soğuk” adlı şiir seçilmiş ve Silberman'ın Öğrenme Yaklaşımına uygun olarak eğitim durumları oluşturulmuştur.

SOĞUK

Kar uyudu karşı dağlarda,
günlerdir uyanmadı.
Sussss!
Yuva kurdu kayalara,
üşüdü yollar, uyudu.

Nehir çırpınmıyor artık,
Buza kesti, uyudu.
Sussss!
O amca uyudu parkta,
bir daha uyanmadı.

Mavisel Yener ve Aytül Akal,
“Kuş Uçtu Şiir Kaldı”, s.51

Öğrencileri Başlangıçtan İtibaren Etkin Hale Getirme İlkeleri

Takım Ruhu

“Bu dersimizde bir şiir inceleyeceğiz. Şiiri tek tek okumadan önce bir kez hep birlikte yani sınıfça okumanızı istiyorum. Koro şeklindeki okumaların iyi olabilmesi için her sözcüğün aynı anda çıkması, aynı anda durak yapılması yani birbirimizi dikkatle dinlememiz gerekmektedir.” denmesi.

1 Ek'te verilmiştir.

Ders Başında Değerlendirme

“Şiirin düzyazıdan farkı ya da farkları nelerdir?” sorusunun sorulması. Beyin fırtınası tekniğini kullanarak öğrencilerin ilk akıllarına gelen açıklamaların alınması, tahtaya yazılması ve üzerinde konuşulması. Öğretmenin, “Şiir incelemesini bitirdiğimiz zaman size bu soruyu yine soracağım. O zaman cevaplarınızın değişip değişmediğini hep birlikte göreceğiz.” demesi.

Öğrenmeye İvedi Katılım

“Anadilimizi iyi bir şekilde kullanmak istiyorsak okuduğumuzu ve dinlediğimizi anlamaya çalışmalıyız. Anladıklarımızı ise sözle ya da yazıyla etkili bir şekilde anlatabilmeliyiz. Dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerimizi geliştirmek için okumalı, yazmalı, dilbilgisi kurallarını öğrenmeli, derslere etkin olarak katılmalı ve çalışmalıyız.” denmesi.

Bilgi, Beceri ve Tutumları Etkin Olarak Edinme İlkeleri

Tüm Sınıf Öğrenimi

- Dikkati Çekme

“Soğuk deyince aklınıza neler gelir?” sorusunun sorulması ve öğrencilerden boş bir resim kağıdı çıkarmalarının istenmesi. “Duygu ve düşüncelerinizi çizgilerle ve renklerle ifade etmenizi istiyorum.” denmesi. Öğrencilere gerekli sürenin verilmesi ve gönüllü öğrencilerin resimlerini anlatmalarına olanak verilmesi.

- Güdüleme

“Az sonra okuyacağımız ‘Soğuk’ adlı parça bir şiirdir ve düzyazıdan farklı bir dille oluşturulmuştur.” açıklamasının yapılması. “Aranızda şiir yazan var mı?” sorusunun sorulması ve “Sanatın en önemli alanlarından biri de edebiyat ve şiirdir. Şiirler yolu ile şairler duygu ve düşüncelerini aktarmışlar ve kitleleri etkilemişlerdir.” denmesi.

- Gözden Geçirme

“Bu derste öğreneceklerimizle şiirleri daha iyi çözümleyebilecek ve şiirlerin yaşamımızdaki etkilerini tartışacağız .” denmesi.

- Geçiş

Öğretmenin, “Şimdi Mavisel Yener’in ‘Kuş Uçtu Şiir Kaldı’ adlı şiir kitabından ‘Soğuk’ adlı şiiri okuyup inceleyeceğiz.” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri sırasıyla yapması:

- Geliştirme

1. “Soğuk” adlı şiirin sessiz olarak kurallara uygun biçimde öğrencilere okutulması. Öğretmenin sınıfta dolaşarak sessiz okuma kurallarına uymayanları uyarması ve hataları düzeltmesi.

2. Öğretmenin öğrencilerden dinleme ile ilgili ilkeleri uygulamalarını istemesi.

3. Öğretmenin, şiiri kurallara uygun olarak sesli okuması. (Öğretmenin şiiri okurken ses tonuna dikkat etmesi, ton ve tempo değişikliklerini yerinde yapması, duraklamaları uygun şekilde yapması, imgelerin, duygu ve düşüncelerin vurgulanması konusuna özen göstermesi yani örnek bir okuma gerçekleştirmesi gerekmektedir.)

4. Şiirin, (2’ye bölünüp) öğrencilere sesli olarak okutulması. Şiirin 5 kez okutulması. Tonlama, vurgu, durak...vb konular açısından başarılı öğrencilere pekiştireç verilmesi. Genel olarak hataların düzeltilmesi ve gerekli dönütlerin sağlanması.

5. Sınıfın gruplara ayrılması ve her gruba şiirin okutulması. En başarılı grubun belirlenmesi ve pekiştireç verilmesi.

6. Gönüllü öğrencilerin sınıfın önüne çağırılması ve bir şiir korusu oluşturulması. Şiir korosundaki her öğrenciye bir dize verilmesi. Öğrencilerin şiir korosunda kendi dizelerini okumalarının sağlanması.

7. Öğretmenin, “Şimdi sizlere şiirin duygu ve düşünce yapısıyla ilgili olarak çeşitli sorular yönelteceğim; beni dikkatlice dinleyiniz, soruları iyice anladıktan sonra yanıtlamaya başlayınız.” demesi. Aşağıdaki sorularda, öğrencilerin verecekleri doğru yanıtlara pekiştireç, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme verilmesi. Her sorunun yanıtı için değişik 4 öğrenciye söz verilmesi. Alınan yanıtlardan sonra öğrencilere defterlerine yazmaları için gerekli sürenin verilmesi.

- Sorular

1. Şiirin konusu ve teması nedir?

2. “Kar uyudu karşı dağlarda, günlerdir uyanmadı.” dizesi ile anlatılmak istenen nedir?

3. “Yuva kurdu kayalara, üşüdü yollar, uyudu.” dizesi ile anlatılmak istenen nedir?

4. “Nehir çırpınmıyor artık, buza kesti, uyudu.” dizesi ile anlatılmak istenen nedir?

5. “O amca uyudu parkta, bir daha uyanmadı.” dizesi ile anlatılmak istenen nedir?

6. Şiirde geçen ‘Susss!’ ünlemi ne amaçla kullanılmış olabilir? Tartışınız.

7. Şair, ‘Karın uyuması’, ‘Yolların üşümesi’, ‘Nehirin çırpınması’ gibi anlatımlara başvurmuştur. Bunun nedeni ne olabilir?

8. Sizce, bu şiire uygun başka bir başlık ne olabilir?

• Ara Özet

Öğretmenin, dersin başında sorduğu soruyu yanıtlaması. “Şiirin düzyazıdan ayrılan en belirgin yanı dilidir yani sözcüklerin kullanılışıdır. Şiir, yaşamın değişik yönlerini gösterir; sezme, duyma ve görme biçimimizi besler” denmesi.

• Ara Geçiş

“Şimdi de şiiri daha iyi anlayabilmek için söz dağarcığına ilişkin çalışmalar yapacağız.” denmesi.

• Sorular

1. “Yuva, nehir, çırpınmak” sözcüklerinin anlamlarını söyleyiniz. (Sözcükler ve doğru anlamları tahtaya yazılacak. Doğru anlam bulunamıyorsa sözlük kullanılacak.)

2. Yukarıdaki her sözcüğü bir cümle içinde kullanınız. (Her sözcük değişik 3 öğrenci tarafından cümlede kullanılacak. Öğrencilerin cümle kurmada düştüğü hataları düzeltilecek.)

3. Parçadaki deyimleri bulunuz ve ne anlama geldiklerini araştırınız. Daha sonra her deyimi bir cümlede kullanınız.

4. Şiirde “uyumak” eylemi yinelenmiş ve altı kez kullanılmıştır. Bu kullanımların hepsinde de uyumak eyleminin anlamı aynı mı? İnceleyiniz.

• Ara Özet

Yazılı ve sözlü anlatımda başarılı olup anadilimizi geliştirmek istiyorsak sözcüklerin anlamlarını öğrenmeliyiz.

- Ara Geçiş

“Dilimizin kuralları konusunda bilgi sahibi olmamız önemlidir. Özellikle hatasız yazabilmek için dilbilgisi kurallarını öğrenmemiz gerekmektedir.” denmesi.

- Dilbilgisi Etkinlikleri

1. Öğretmenin, “Bugünkü dilbilgisi konumuz, yazım kurallarıdır. ‘-De, -ki’ ekleri ile ‘de, ki’ bağlaçları ve ‘mi’ soru ekinin nasıl yazılması gerektiği üzerinde duracağız.” demesi.

2. İçinde ‘-de, -ki’ ekleri ile ‘de, ki’ bağlaçları ve ‘mi’ soru ekinin bulunduğu 3-4 cümleden oluşan bir paragrafın tahtaya yazılması.

“Öyle yorgunum ki gözlerimi açamıyorum. Dün akşamki toplantı çok uzun sürdü. Toplantıda bulunan herkes uzun uzun konuştu. Yine de birçok karar alınamadı. Yoksa alındı mı?”

Bu paragrafta yer alan ‘-de, -ki’ ekleri ile ‘de, ki’ bağlaçları ve ‘mi’ soru ekinin yazımına dikkat çekilmesi. Doğru yazılıp yazılmadıklarının tartışılması.

3. Öğretmenin ‘-de, -ki’ ekleri ile ‘de, ki’ bağlaçları ve ‘mi’ soru ekinin yazılımasına ilişkin aşağıdaki örnek cümleleri tahtaya yazması.

“Geldi de bana uğramadı.”

“Yan sınıfta gürültü mü var.”

“Bir de baktım ki ortalık karışmış.”

“Sokaktaki çocuklar koşuşup duruyorlar.”

“Ayşe geldi mi?”

Öğrencilerden de örnek cümlelerin istenmesi ve tahtaya yazılması.

4. Öğretmenin, “Şimdi de sizlerden, ‘Soğuk’ adlı şiirdeki ‘-de, -ki’ ekleri ile ‘de, ki’ bağlaçları ve ‘mi’ soru ekinin geçtiği cümleleri bulmanızı istiyorum.” demesi.

5. Konuyla ilgili aşağıdaki açıklamaların öğretmen tarafından yapılması:

“ki ve de bağlaçları sözcükten ayrı yazılır. Çünkü bağlaçlar ayrı bir sözcüktür.”

“-ki ve -de eki sözcükle birlikte yazılır. Ait olma ya da bulunma anlamı katar.

“mı, mi, mu, mü, musun, mısın... soru ekleri de sözcüklerden ayrı yazılır.”

6. Açıklamalardan sonra aşağıdaki soruların öğrencilerin defterlerine yazdırılması ve sınıfta çözülmesi.

i. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “de” bağlaç olduğu için ayrı yazılmalıdır?

- O kitap, her yerde bulunur.
- Gözlerinde şiddetli bir ağrı vardı.
- Okula, seninle bende gitmek istiyorum
- On gün içinde İstanbul’a gidiyoruz.

ii. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ki” yanlış yazılmıştır?

- Öyle hızlı koşuyorki kimse yetişemez.
- Kitabın başındaki şiirleri okumak gerekir.
- Öyle sanıyorum ki zevkler kişiden kişiye değişir.
- Beni o kadar üzdünüz ki size çok kırıldım.

iii. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “mi” soru eki yanlış yazılmıştır?

- Bugün sinemaya gidiyor musun?
- Koşuda birinci gelen siz misiniz?
- Bugün yanınıza gelebilir miyim?
- Kaybettiğim çantamı gören varmı?

• Ara Özet

Yazma becerimizi geliştirmek istiyorsak yazım kurallarını öğrenmemiz gerekmektedir.

• Ara Geçiş

Öğretmenin, “Yazma becerimizin iyi olması için yazım ve noktalama kurallarını bilmemiz gerekmektedir. Ancak yazım ve noktalama kurallarını bilmek yeterli değildir; onları yazma çalışmalarında doğru kullanabilmek gerekmektedir. Bunun için de bol bol yazmak yani uygulama yapmak gerekmektedir.

• Yazılı Anlatım Çalışmaları

1. Öğretmenin dört mevsimi gösteren resimler bulup sınıfa getirmesi. Öğrencilerden resimlerden birini seçmelerini ve resme bakarak bir öykü oluşturmalarını istemesi.

2. Öğretmen dil ve anlatım açısından iyi bir öykü yazılabilmesi için aşağıdaki hatırlatmaları yapmalıdır:

- i. Okunaklı yazma ve düzenli bir kağıt oluşturma
- ii. Noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanma
- iii. Yazım kurallarına uyma
- iv. Başlık koyma ve giriş, gelişme, sonuç bölümlerini oluşturma
- v. Karakterleri, yeri, zamanı öyküde belirginleştirme
- vi. Anadüşüncüyü okurların algılayabileceği şekilde ifade etme
- vii. Duygu ve düşünceleri düzgün ve sürükleyici biçimde anlatma
- viii. Bilgi ve kanı yanlışı yapmama (iyiyi kötü, kötüyü iyi göstermeme) (Sever, 2004:79-83)

3. Süreniz 40 dakikadır.

4. Bu süre içinde, öğretmenin sınıfta dolaşarak öğrencileri teker teker kontrol etmesi.

5. Süre bittikten sonra gönüllü öğrencilerin tahtanın önüne kaldırılması. Paragraf paragraf öğrencilerin yazılarının okutulması ve gerekli dönüt, düzeltme ve pekiştireçlerin verilmesi.

6. Öğrencilerin hatalarının tahtaya yazılması ve gerekli uyarıların yapılması. (Hatalar, öğrencilerin ismi verilmeden tahtaya yazılmalı.)

Sınıf Tartışması

Öğrencilere yaz veya kış mevsimlerinden hangisini sevdiklerinin sorulması ve nedenlerini açıklamalarının istenmesi.

Sorular Düzenleme

Öğretmenin sınıfı 5-7 kişilik gruplara bölmesi. -de, -ki ekleri, -de, -ki bağlaçları ve mi eki ile ilgili sorular yazarak bir çalışma teksiri hazırlamalarını istemesi ve etkinlik sonunda çalışma teksirlerini toplaması. (Daha sonra öğretmen, hazırlanan soruları gözden geçirir ve tek bir çalışma yaprağına dönüştürür. Çalışma yaprağı öğrencilere dağıtılır ve ödev olarak yapılması istenir.)

İşbirliğine Dayalı Öğrenme

Öğretmenin sınıfı 5-7 kişilik gruplara bölməsi. Her gruba soğuk konusuyula ilişkili bir ödev verilmesi. Soğukla ilgili atasözleri, deyimler, fıkralar, şiirler ve öyküler bulmalarının istenmesi.

Akran Öğretimi

Öğretmenin, “Sıra arkadaşınıza –de, -ki ekleri, -de, -ki bağlaçları ve mi eki ile ilgili bir soru sorun. Yanıtlamasını bekledikten sonra cevabın doğru mu yanlış mı olduğunu açıklayın. Daha sonra arkadaşınızın size bir soru sormasını ve açıklama yapmasını bekleyin. Birbirinize en az 3 tane soru sorduktan sonra etkinliği tamamlamış olacaksınız.” demesi ve etkinlik boyunca öğrencilerin arasında dolaşması, gerekli dönüt, düzeltme ve pekiştirme vermesi.

Bağımsız Öğrenme

Soğuk havanın insanlar, hayvanlar ve bitkiler üzerindeki etkilerini araştırıp bir rapor hazırlayınız.

Duyuşsal Öğrenme

“Okuduğumuz şiirde parkta uyuyup bir daha uyanmayan bir amca olduğuna tanık olduk. Çevremizde yardıma muhtaç insanlarla sizler de karşılaşabilirsiniz. Onları gördüğünüzde ne düşünürsünüz?” sorusunun sorulması ve öğrencilerin konuşmalarının sağlanması.

Beceri Geliştirme

Öğretmenin, öğrencilerin ilgi ve düzeylerine uygun bir şiiri sınıfa getirmesi. Gönüllü öğrencilerden bir şiir korusu oluşturması ve şiiri sınıfta okutması. Vurgu, tonlama, duyguları katarak okuma, duraklama... gibi konularda öğrencilere açıklamalarda bulunulması.

Öğrenmeleri Kalıcı Hale Getirme İlkeleri

Gözden Geçirme

“Duygu ve düşüncelerimizi aktarmanın bir yolu da şiirlerdir. Bugünden itibaren beğendiğiniz şiirleri yazacağınız bir şiir defteri oluşturun ve sevdiğinizle bu şiirleri paylaşın.” denmesi.

Özedönük Değerlendirme

Öğretmenin, “Sorular, sözcük çalışmaları ya da dilbilgisi çalışmalarında yapmış olduğumuz alıştırmaları gözden geçirin. Hatalarınızı ve eksikliklerinizi bulup tekrar üstünden geçin.” demesi.

Gelecek Planlama

“Önümüzdeki ders Türkçe dersinde ne yapmak isterdiniz? Bir etkinlik düşünün ya da yapmak istediklerinizi bir kağıda yazın.” denmesi ve gelecek derste bu konu üzerinde konuşulacağının belirtilmesi.

Kapanış Duyguları

“Kitabımızı bitirebildiniz mi?” sorusunun sorulması. “Bitirenler istediği bir arkadaşı ile kitabını değişebilir.” denmesi ve öğretmenin kitaplarla ilgili hazırladığı soruları öğrencilere dağıtması.

4. SONUÇ

Anadili öğretimi tüm diğer derslerin temelini oluştırmaktadır. Kendi dilinde hedeflenen şekilde konuşamayan, okuyamayan veya yazamayan bir bireyin diğer derslerde güçlükler yaşaması kaçınılmazdır. Birey kendi dilinde yetkinliğe ulaştıka, düşünün, üreten, tartışan, sorgulayan, problem çözen ve karar verebilen bir kişi-liğe sahip olabilecektir. Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisini etkin bir anlayışla geliştirmeye çalışarak öğrencilerin bilgi çağına uygun özellikler taşıması sağlanabilecektir. Dil öğretimi bir bilgi dersi olmaktan çok, bir beceri kazandırma dersi olarak düşünölmelidir. Bu nedenle, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin etkin katılımının sağlanması ve uygulamaya yönelik etkinliklerin kullanılması son derece önemlidir.

Sever’e (2002:15) göre, anadili derslerinde öğretim sürecinde öğrenciyi etkin kılacak ve onu uygulamaya yönlendirecek eğitsel önlemler alınmalıdır. Öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi konu alanına ilişkin becerileri program amaçlarına uygun ve tam olarak kazanabilmesi için, her öğrenciye anılan becerilerini sınavabileceği olanakların sunulması ya da fırsatların yaratılması gerekir. Anadili öğretiminde, dilsel becerilerin uygulamalı çalışmalarla sürekli yinelenerek kalıcı davranışlara dönüştürölebileceği gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır.

Başkan' a (2003:367) göre, ülkemizde yabancı bir dili öğretmek için çeşitli araç-gereçler bulunmakta ve farklı farklı yöntemler denenmektedir. Ancak anadilimiz Türkçe, zaten öğrenilmiş sayıldığından bu konuda hiçbir özel çaba gösterilmemektedir. Göktürk'e (1989) göre, ülkemizde anadili eğitimine yeterli önemin verilmeyişi birçok olumsuzluğa neden olmaktadır. Okuma yazma becerisi olan okumasız okuryazarlar, her öğrenim yılı sonunda kitabını parçalayan ve yakan öğrenciler, düşünmeyen, üretmeyen ve iletişim kuramayan politikacılar, askerler, yargıçlar ve öğretmenlerle her geçen gün karşı karşıya kalmaktayız. O nedenle, Türkçe öğretimi uygulamalarının tümüyle gözden geçirilip yeni bir yönlendirilmeye gidilmesi son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Aktif Öğrenme* (5. Baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Alvarado, A. E. ve P. R. Herr (2003). *Inquiry Based Learning Using Everyday Objects: Hands On Instructional Strategies That Promote Active Learning in Grades 3-8*. USA: Sage Publications Inc.
- Başkan, Ö. (2003). *Bildirişim*. İstanbul: Multilingual.
- Chance, P. (2005). *Learning and Behaviour: Active Learning* (5th edition). New York: Wadsworth Publishing.
- Göktürk, A. (1989). *Sözün Ötesi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Johnson, D. W. and R. T. Johnson, (1999). "Making Cooperative Learning Work". *Theory Into Practice*. Vol. 38, N.2, p:67-74.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim* (3. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Sever, S. (2002). "Öğretim Dili Olarak Türkçenin Sorunları ve Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Etkili Yaklaşımlar". *Türkçenin Dünü, Bugünü, Yarını Uluslararası Bilgi Şöleni*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s.185-204.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Silberman, M. L. (1996). *Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject*. Boston: Allyn&Bacon.
- Şahinel, M. (2003). *Etkin Öğrenme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Weimer, M. (2002). *Learner-Centered Teaching: Five Keys Changes to Practice*. USA: Jossey-Boss.

EK (HEDEF ve DAVRANIŞLAR)

Okulun Adı:

Dersin Adı: Türkçe

Sınıf: İlkokul 5

Süre: 12 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğrenme ve Öğretme Strateji-Yöntem ve Teknikleri: Etkin Öğrenme

Araç ve Gereçler: Okuma metni, Yazım Kılavuzu, Türkçe Sözlük

Kaynak Kitaplar: “Kuş Uçtu Şiir Kaldı” Mavisel Yener ve Aytül Akal.

Metnin Başlığı: SOĞUK

Ana Nokta: Ders planının hedefler başlığı altında belirtilen anlama ve anlatma becerileriyle ilgili davranış örüntüleri kazandırmak

Yardımcı Noktalar: a) Şiir ile düzyazının farkının kavratılması

b) Şiirin duygu ve düşünce yapısının kavratılması

c) Yazım kurallarına ilişkin çalışma yapılması

d) Yazma çalışmalarındaki ilkelerin kavratılması

e) Sözcüklerin anlam özelliklerinin kavratılması.

HEDEF-DAVRANIŞLAR

HEDEF: Edindiği Dinleme ve İzleme Alışkanlığını Düzeyine Uygun Olarak Geliştirebilme

(1 ve 2. davranışlar)²

HEDEF: Düzeyine Uygun Okunan Bir Metni, Konuşmayı Dinleyebilme

(1,2 ve 5. davranışlar)

HEDEF: Konuşmalarda Görgü Kurallarına Uyabilme

(1 ve 2. davranışlar)

HEDEF: Düzeyine Uygun Sorular Düzenleyebilme

(1 ve 2. davranışlar)

HEDEF: Dinlediklerini, İzlediklerini, Öğrendiklerini Düzgün Cümlelerle Anlatabilme

(1,9,10 ve 11. davranışlar)

HEDEF: Sınıfta ya da Topluluk Önünde Konuşabilme

(1,2,3,4,5,6,7 ve 8. davranışlar)

² Sever'in (2004) “Tam Öğrenme ve Türkçe Öğretimi” kitabında, 65-98 arası sayfalarda davranışlar yer almaktadır. Bu çalışmada sadece numaralarına yer verilmiştir.

- HEDEF: Gördüklerini, Yaşadıklarını, Duyduklarını Sözlü Olarak Anlatabilme**
(1,2 ve 4. davranışlar)
- HEDEF: Sözlü Anlatılarını Planlayabilme**
(1,2,3,4,5 ve 7. davranışlar)
- HEDEF: Sesli ve Sessiz Okumanın Gerektirdiği Temel Davranışları Kazanabilme**
(1,2,3,4 ve 5. davranışlar)
- HEDEF: Sesli Okuma Tekniğine Uygun Okuyabilme**
(1,2,3,4 ve 7. davranışlar)
- HEDEF: Yazı Türleriyle İlgili Özellikleri Kavrayabilme**
(1,2 ve 4. davranışlar)
- HEDEF: Okuduklarını Tam ve Doğru Olarak Anlayabilme**
(1,5,6,7 ve 8. davranışlar)
- HEDEF: Yazılı Kaynaklardan Yararlanma İstek, Beceri ve Alışkanlığını Kazanabilme**
(1,2,3,4 ve 5. davranışlar)
- HEDEF: Cümle İçinde Yazım Kurallarını Uygulayabilme**
(1,2,3,5 ve 6. davranışlar)
- HEDEF: Cümle İçinde Temel Dilbilgisi Kurallarını Uygulayabilme**
(1,2,3 ve 4. davranışlar)
- HEDEF: Dinlediklerini, İzlediklerini, Okuduklarını ve Öğrendiklerini Yazım, Noktalama Ve Dilbilgisi Kurallarına Uygun Biçimde Yazılı Olarak Anlatabilme**
(1,2,3,4,5,8,13,14 ve 15. davranışlar)
- HEDEF: Gördüklerini, Yaşadıklarını, Duyduklarını Yazılı Olarak Anlatabilme**
(1,2 ve 3. davranışlar)
- HEDEF: Yazılı Anlatılarını Planlayabilme**
(1,2,3,4 ve 5. davranışlar)
- HEDEF: Yazılı Anlatımda Yazım, Noktalama ve Dilbilgisi Kurallarını Kullanabilme**
(1,2 ve 3. davranışlar)
- HEDEF: İşlek Eğik El Yazısı Yazabilme**
(1 ve 2. davranışlar)
- HEDEF: Eğik El Yazısıyla Blok Yapabilme**
(3,4,5 ve 6. davranışlar)
- HEDEF: Türkçenin Noktalama ve Yazım Kuralları Bilgisi**
(7 ve 8. davranışlar)